

Sprawa C-189/20**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

5 maja 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Oberster Gerichtshof (Austria)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

27 lutego 2020 r.

Strona wnosząca rewizję i strona pozwana:

Laudamotion GmbH

Druga strona postępowania rewizyjnego i strona skarżąca:

Verein für Konsumenteninformation

8Ob 107/19x

Oberster Gerichtshof, jako sąd rozpoznający rewizję [...] w sprawie strony skarżącej Verein für Konsumenteninformation, 1060 Wiedeń, [...] przeciwko stronie pozwanej Laudamotion GmbH, 2320 Schwechat, [...] o zaniechanie naruszeń oraz publikację wyroku, w wyniku wniesienia przez stronę pozwaną rewizji od wyroku Oberlandesgericht Wien [wyższego sądu krajowego w Wiedniu], jako sądu apelacyjnego, z dnia 28 maja 2019 r. [...], częściowo utrzymującego w mocy a częściowo zmieniającego wyrok Landesgericht Korneuburg [sądu krajowego w Korneuburgu] z dnia 5 lutego 2019 r. [...] wydał na posiedzeniu niejawnym

Postanowienie: **[Or. 2]**

Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej zostają przedstawione następujące pytania prejudycjalne:

1. Czy przepisy rozporządzenia (UE) nr 1215/2012, a w szczególności jego art. 25, art. 17 ust. 3, art. 19, ewentualnie w związku także z art. 67, interpretować należy w ten sposób, że sprzeciwiają się one kontroli nieuczciwego charakteru

warunków w zakresie ustalenia międzynarodowej jurysdykcji na podstawie dyrektywy 93/13/EWG lub odpowiednich przepisów krajowych dokonujących jej transpozycji?

2. Czy art. 25 ust. 1 zdanie pierwsze część ostatnia rozporządzenia (UE) nr 1215/2012 („*chyba że umowa ta jest nieważna pod względem materialnym*”) interpretować należy w ten sposób, że dopuszcza on kontrolę treści – wykraczającą także poza zharmonizowany obszar prawa – na podstawie prawa krajowego państwa członkowskiego, w którym przypada jurysdykcja?

3. Jeżeli na pytanie pierwsze i drugie udzielona zostanie odpowiedź przecząca:

Czy dla potrzeb kontroli nieuczciwego charakteru warunków na podstawie dyrektywy 93/13/EWG mające zastosowanie krajowe przepisy dokonujące jej transpozycji ustala się w oparciu o prawo państwa, w którym przypada jurysdykcja, czy też na podstawie *legis causae* w oparciu o prawo państwa członkowskiego, w którym wniesiono o rozpatrzenie sprawy?

Uzasadnienie:

I. Stan faktyczny:

Przedmiotowe postępowanie dotyczy klauzul umownych. Strona skarżąca jest stowarzyszeniem uprawnionym na podstawie austriackiej Konsumentenschutzgesetz (ustawy o ochronie konsumentów) do występowania z powództwami w celu ochrony interesów konsumentów. Pozwany przewoźnik lotniczy (tzw. [Or. 3] „tania linia lotnicza”) prowadzi portal rezerwacji lotów pod adresem www.laudamotion.com. Stosuje ono przy tym w obrocie handlowym z konsumentami ogólne warunki przewozu i ogólne warunki umów. Rezerwacji lotów u strony pozwanej dokonywać można jedynie za pośrednictwem internetu. Strona pozwana nie oferuje transportu wyłącznie krajowego na terytorium Austrii.

Dla niniejszego postępowania o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym istotny jest następująca klauzula wyżej wspomnianych ogólnych warunków umów strony pozwanej:

„2.4 *O ile konwencja lub odpowiednie przepisy nie stanowią inaczej, umowa przewozu pomiędzy Państwem a nami [...] jak również wszelkie spory wynikające z tej umowy lub z nią związane podlegają jurysdykcji sądów irlandzkich*”.

II. Żądania i argumenty stron:

Strona skarżąca podniosła, że klauzula prorogacyjna jest bezskuteczna. Sformułowanie „*o ile konwencja lub odpowiednie przepisy nie stanowią inaczej*” jest niejasne w rozumieniu § 6 ust. 3 KSchG, ponieważ [oznacza ono, że] konsumenci musieliby we własnym zakresie badać, czy wskazana właściwość

sądu jest dopuszczalna. Takie uzgodnienie wyrządza także poważną szkodę [stronie] zgodnie z § 879 ust. 3 ABGB, przede wszystkim dlatego, że konsument w ten sposób nie miałby do dyspozycji pozostałych jurysdykcji przysługujących na podstawie rozporządzenia nr 1215/2012, w szczególności jego art. 7; ponadto jest ono nietypowe w rozumieniu § 864a ABGB, ponieważ biorąc pod uwagę, iż strona pozwana ma siedzibę w Austrii, konsument nie ma powodu aby oczekiwać, że jedynymi sądami właściwymi są sądy irlandzkie.

Strona pozwana powołała się na okoliczność, że zawartą w klauzuli umowę jurysdykcyjną [Or. 4] należy badać wyłącznie na podstawie rozporządzenia nr 1215/2012. Artykuł 17 ust. 3 rozporządzenia nr 1215/2012 wyłącza umowy przewozu z ograniczeń przewidzianych w art. 19 tego rozporządzenia w odniesieniu do umów konsumenckich. Umowy jurysdykcyjne są zatem w myśl art. 25 rozporządzenia nr 1215/2012 dopuszczalne bez ograniczeń wynikających z rozdziału I sekcja 4 tego rozporządzenia. Mając na uwadze pierwszeństwo stosowania prawa [Unii], kontrola nieuczciwego charakteru warunków w oparciu o przepisy krajowe nie powinna mieć miejsca. Ponadto, ze względu na możliwe wystąpienie czynnika zagranicznego, regulacja ta nie jest nietypowa ani niejasna, ponieważ w pierwszym zdaniu wyjaśniono, że przewidziana w niej jurysdykcja stanowi uzupełnienie jurysdykcji, jakie wynikałaby z konwencji montrealskiej (zwanej dalej „konwencją”) lub innych mających zastosowanie przepisów prawa.

III. Dotychczasowe postępowanie:

Sąd pierwszej instancji oddalił żądanie skargi odnoszące się do wspomnianej klauzuli. Artykuł 25 rozporządzenia nr 1215/2012 ma pierwszeństwo co do zakresu stosowania przed prawem krajowym. W odniesieniu do dopuszczalności, formy oraz skutków ustaleń dotyczących jurysdykcji przepis ten jest wyczerpujący.

Sąd odwoławczy uwzględnił środek wniesiony przez stronę skarżącą. Wyszedł on przy tym z założenia, że ustalenia dotyczące jurysdykcji w umowach konsumenckich, objęte zakresem dyrektywy 93/13 lub odpowiednich krajowych przepisów dokonujących jej transpozycji, podlegałyby kontroli nieuczciwego charakteru warunków zgodnie z dyrektywą 93/13 również w ramach zakresu obowiązywania art. 25 rozporządzenia nr 1215/2012, w związku z czym w konkretnych przypadkach mogłyby okazać się bezskuteczne. Krajowe przepisy dokonujące transpozycji dyrektywy 93/13 stanowią przepisy regulujące jurysdykcję w rozumieniu art. 67 rozporządzenia nr 1215/2012, ponieważ zgodnie z [Or. 5] załącznikiem 1 lit. q) do dyrektywy 93/13 warunki, które wyłączałyby lub ograniczały prawo konsumenta do wszczęcia postępowania przed sądem krajowym, można uznać za klauzule o nieuczciwym charakterze. Kontrola nieuczciwego charakteru warunków na podstawie dyrektywy 93/13 jest szczególnie istotna właśnie w badanych okolicznościach, ponieważ zgodnie z art. 17 ust. 3 rozporządzenia nr 1215/2012 ograniczenia przewidziane w celu

ochrony konsumentów nie mają zastosowania do umowy przewozu. Analizowana klauzula jest w każdym razie niejasna w rozumieniu § 6 ust. 3 KSchG.

Oberster Gerichtshof rozpatruje obecnie rewizję wniesioną przez stronę pozwaną od orzeczenia wydanego na skutek odwołania, w której strona ta żąda oddalenia skargi.

IV. Podstawy prawne:

Podstawy na gruncie prawa Unii:

Podstawy prawne niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na gruncie prawa Unii wynikają przede wszystkim z art. 25, art. 17 ust. 3, art. 19 i art. 67 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1215/2012”) oraz z dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (zwaną dalej „dyrektywą 93/13”).

Prawo krajowe:

Paragraf 6 ust. 3 Konsumentenschutzgesetz (ustawy o ochronie konsumentów, zwanej dalej „KSchG”) ma następujące brzmienie:

„Postanowienie umowne zawarte w ogólnych warunkach umów lub standardowych formularzach umów jest bezskuteczne, jeżeli sformułowane jest w sposób niejasny lub niezrozumiały”. [Or. 6]

Paragraf 864a Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (kodeksu cywilnego, zwanego dalej „ABGB”) ma następujące brzmienie:

„Postanowienia o nietypowej treści stosowane przez umawiającą się stronę w ogólnych warunkach umów lub w umowach adhezyjnych uznaje się za nieistniejące, jeżeli są one niekorzystne dla drugiej strony, a ta ostatnia, w tym ze względu na okoliczności, w szczególności zewnętrzny wygląd dokumentu, nie miała powodu, aby oczekiwać takich postanowień, chyba że pierwsza umawiająca się strona wyraźnie zwróciła na nie uwagę drugiej strony”.

Paragraf 879 ust. 3 Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB) przewiduje, że:

„Postanowienie umowne zawarte w ogólnych warunkach umów lub w umowach adhezyjnych, które nie ustanawia jednego z głównych zobowiązań wzajemnych stron, jest nieważne z mocy prawa, jeżeli, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, wyrządza stronie poważną szkodę”.

V. Pytania prejudycjalne:

Uprawnienie do wniesienia odesłania prejudycjalnego:

[...]

Uzasadnienie pytań prejudycjalnych:

1. W doktrynie prawnej można spotkać się z rozbieżnymi poglądami w kwestii, czy i w jakim zakresie ustalenia dotyczące międzynarodowej jurysdykcji, objęte **[Or. 7]** zakresem obowiązywania rozporządzenia nr 1215/2012, podlegają ogólnej kontroli nieuczciwego charakteru warunków.

1.1. Zgodnie z jednym z podejść art. 25 rozporządzenia nr 1215/2012 stanowi przepis całościowo regulujący dopuszczalność, formę i skutki uzgodnień dotyczących jurysdykcji; jakkolwiek forma kontroli treści na podstawie prawa krajowego, także w przypadku klauzul prorogacyjnych w ramach ogólnych warunków umów, jest wykluczona. Ochrona strony z reguły znajdującej się w słabszym położeniu realizowana jest już przez ograniczenie dopuszczalności uzgodnień dotyczących jurysdykcji z konsumentami, ubezpieczającymi oraz pracownikami.

Przedstawiciele tego poglądu [...] stoją na stanowisku, że system regulowania jurysdykcji przewidziany w rozporządzeniu nr 1215/2012 ma charakter zamknięty. Wykładania art. 25 rozporządzenia nr 1215/2012 dopuszczająca kontrolę treści na podstawie prawa krajowego stałaby w sprzeczności z celem ujednoczenia [przepisów], jaki przyświeca rozporządzeniu nr 1215/2012. Zwolennicy tego stanowiska powołują się przy tym przede wszystkim na orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczące art. 17 Konwencji brukselskiej o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych z 1968 r. [...], zgodnie z którym w interesie pewności prawa wybór ustalonego sądu może podlegać kontroli wyłącznie w oparciu o względy mające związek z wymogami tego przepisu (zobacz ECLI:EU:C:1999:142, C-159/97, pkt 46 i nast.). **[Or. 8]**

1.2. Pojawia się jednak pytanie, czy uzgodnienia dotyczące jurysdykcji nie podlegają ograniczeniom nadużyć wynikającym z wtórnego prawa Unii, w szczególności dyrektywy 93/13 [...]. Artykuł 19 rozporządzenia nr 1215/2012 przewiduje wprowadzenie ograniczenia co do uzgodnień dotyczących jurysdykcji z konsumentami. Jednak na podstawie art. 17 ust. 3 rozporządzenia nr 1215/2012 umowy przewozu wyłączone są z zakresu stosowania rozdziału I sekcji 4. Z punktu widzenia konsumenta istnieje zatem potrzeba ochrony, która mogłaby zostać zapewniona poprzez odwołanie się do wymogów dyrektywy 93/13 [...].

Dopuszczalność kontroli nieuczciwego charakteru warunków w oparciu o dyrektywę 93/13 podkreśla się zwłaszcza w świetle postanowień art. 67 rozporządzenia nr 1215/2012: krajowe przepisy dokonujące transpozycji dyrektywy 93/13 regulują właściwość sądową, ponieważ bezskuteczność klauzuli

prorogacyjnej skutkowałaby tym, że zastosowanie znajdowałyby ustawowe reguły ustalania jurysdykcji i w większości przypadków właściwy byłby inny sąd niż wynikałoby to z ustaleń [...]. Inna linia argumentacyjna opiera się na tym, że zgodnie z art. 25 ust. 1 zdanie pierwsze część druga rozporządzenia nr 1215/2012 uzgodnienie dotyczące jurysdykcji podlega kontroli według minimalnego standardu [Or. 9] dyrektywy 93/13, w odniesieniu do nieważności pod względem materialnym [...].

1.3. Istnieją również głosy, że poprzez odwołanie prawodawcy Unii w art. 25 ust. 1 zdanie pierwsze część ostatnia rozporządzenia nr 1215/2012 do „nieważności pod względem materialnym” dopuszczono również kontrolę treści klauzul prorogacyjnych w ogólnych warunkach umów [...].

2. W związku z tym po stronie Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego) pojawiło się pytanie, w jakiej relacji przepisy rozporządzenia nr 1215/2012 pozostają w stosunku do dyrektywy 93/13 względnie do odpowiednich krajowych przepisów dokonujących jej transpozycji, oraz czy w zakresie użytego w art. 25 rozporządzenia nr 1215/2012 pojęcia nieważności pod względem materialnym mieści się naruszenie przepisów dotyczących ochrony konsumentów, nawet w sytuacji gdy nie wynika to z wtórnego prawa Unii. Wreszcie niejasne jest, czy mające zastosowanie w konkretnym przypadku przepisy krajowe dokonujące transpozycji dyrektywy 93/13 ustalać należy w oparciu o normę kolizyjną określoną w art. 25 ust. 1 zdanie pierwsze, część ostatnia rozporządzenia nr 1215/2012, a więc na zasadzie *forum prorogatum*.

Oberster Gerichtshof [sąd najwyższy],

Wiedeń, dnia 27 lutego 2020 r.

[...]